

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради Бердянського
державного педагогічного університету
від 02.09.2021 р., протокол №01

Модуль 1. Навчання фонетики, граматики та лексики англійської мови
(назва освітнього компоненту)

ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни

підготовки _____ бакалавра
(назва ступеня вищої освіти)

спеціальності _____ 014 Середня освіта
(шифр і назва спеціальності)

предметної спеціальності _____ 014.02 Середня освіта. Мова та література
(шифр і назва предметної спеціальності)

_____ (із зазначенням мови)

спеціалізації _____ 014.021 англійська мова і література
(шифр і назва спеціалізації)

освітньо-професійної програми _____ «Середня освіта (англійська мова і література)»
(назва освітньо-професійної програми)

Бердянськ, 2021

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Олена ЯРОВА, доцент кафедри іноземних мов і методики викладання, доктор педагогічних наук, доцент

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету 17.06.2021 р., протокол №10.

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Модуль 1. Навчання фонетики, граматики та лексики англійської мови» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Середня освіта (англійська мова і література)» підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта, предметної спеціальності 014.02 Середня освіта. Мова та література (із зазначенням мови), спеціалізації 014.021 англійська мова і література.

Предметом навчальної дисципліни є професійна підготовка сучасного вчителя англійської мови (АМ) до роботи в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) України.

Міждисциплінарні зв'язки: психологія; педагогіка; психологічні чинники у вивченні іноземної мови; організація освітнього процесу: планування, робота класу, робота з навчальними матеріалами та оцінювання; навчання аудіювання, читання, письма, говоріння англійською мовою; англійська мова; навчання учнів з особливими освітніми потребами; інформаційно-комунікаційні технології у навчанні; країнознавство Великої Британії; історія англійської мови; лексикологія англійської мови; стилістика англійської мови.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни.

1.1. Метою навчальної дисципліни «Модуль 1. Навчання фонетики, граматики та лексики англійської мови» є забезпечити основи методичної підготовки здобувачів вищої освіти до реалізації професійних функцій учителя АМ, а саме:

- навчання іноземної мови: формування в учнів іншомовної фонетичної, граматичної та лексичної компетентностей, виховання, освіта й розвиток учнів засобами іноземної мови на уроці та в позакласній роботі (гурткова і клубна робота секцій за інтересами, проблемні групи тощо);
- науково-методичної та організаційно-методичної роботи з упровадження в освітній процес нових інформаційних технологій навчання іноземних мов;
- навчально-методичної роботи, зокрема з вивчення, узагальнення та розповсюдження нових методів навчання АМ.

Удосконалення методичної підготовки майбутнього вчителя відбувається в процесі написання курсових робіт, на педагогічній практиці, на заняттях курсів за вибором.

1.2. Перед курсом «Модуль 1. Навчання фонетики, граматики та лексики англійської мови» ставляться такі **завдання**:

- створити в здобувачів широку теоретичну базу, що розкриває загальні та спеціальні закономірності процесу навчання АМ як засобу спілкування, освіти, виховання й розвитку, яка включає, крім методичних знань, також знання із суміжних з методикою наук психолого-педагогічного й філологічного циклів, і на цій основі сформувані уявлення про зміст і структуру педагогічної діяльності вчителя;
- ознайомити здобувачів з найбільш відомими методичними напрямками, системами і методами, формами та засобами навчання АМ, а також сформувані в них основи умінь творчо застосовувати свої знання на практиці з урахуванням конкретних умов;
- на базі одержаних теоретичних знань розвивати в здобувачів творче методичне мислення, яке допоможе у вирішенні різноманітних методичних задач, що виникають в освітньому процесі з АМ у школі;
- сприяти формуванню соціокультурної компетентності майбутнього фахівця.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні набути таких компетентностей та продемонструвати такі результати навчання:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
ІК. Здатність розв'язувати складні	ПРН 1. Знати принципи, форми, сучасні

<p>спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.</p> <p>ЗК 2. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети.</p> <p>СК 1. Здатність забезпечувати навчання учнів іноземної мови та спілкуватися іноземною мовою у професійному колі</p> <p>СК 2. Здатність формувати і розвивати мовно-комунікативні уміння та навички учнів.</p> <p>СК 3. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.</p> <p>СК 4. Здатність здійснювати цілепокладання, планування та проектування процесу навчання учнів.</p> <p>СК 5. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів.</p> <p>СК 6. Здатність реалізовувати ефективні підходи (особистісно орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання англійської мови і зарубіжної літератури на підставі передового вітчизняного й міжнародного досвіду.</p> <p>СК 7. Здатність доцільно застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання, створювати навчально-методичне забезпечення для проведення занять з англійської мови і зарубіжної літератури.</p> <p>СК 8. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії англійської мови, теорії та історії зарубіжної літератури в практиці навчання у закладі загальної середньої освіти.</p>	<p>методи, методичні прийоми навчання предмета в закладах загальної середньої освіти.</p> <p>ПРН 2. Уміти оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності.</p> <p>ПРН 3. Уміти добирати і застосовувати сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів і здійснювати самоаналіз ефективності уроків.</p> <p>ПРН 4. Уміти організовувати освітній процес у закладі освіти, співпрацю учнів (вихованців), ефективно працювати в команді (педагогічному колективі закладу освіти, інших професійних об'єднаннях).</p> <p>ПРН 5. Знати і розуміти сучасні філологічні й дидактичні засади навчання англійської мови та зарубіжної літератури, мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку англійської мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.</p> <p>ПРН 12. Знати, розуміти і демонструвати здатність реалізовувати теоретичні й методичні засади навчання англійської мови та зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти.</p> <p>ПРН 13. Володіти творчо-критичним мисленням, творчо використовувати різні теорії й досвід (вітчизняний, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань.</p> <p>ПРН 14. Уміти учитися впродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності набуту під час навчання кваліфікацію.</p>
---	---

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 6 кредитів ЄКТС / 180 годин.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Підходи до навчання іноземних мов і культур (ІМіК).

Психолого-педагогічне підґрунтя комунікативного підходу. Характеристики комунікативно-діяльнісного підходу в навчанні ІМіК: комунікативно-вмотивована мовленнєва поведінка вчителя й учнів; предметність спілкування; комунікативно-мовленнєвий намір, тема, ситуація. Реалізація комунікативного підходу в освітньому процесі з ІМіК. Моделювання ситуацій реального спілкування.

Рефлексивний підхід. Рефлексивні вміння, самооцінка учня.

Культурологічний підхід у практичному, освітньому, виховному, розвивальному аспектах.

Рівневий підхід. Мовний портфель.

Професійно орієнтований підхід: завдання і напрями.

Тема 2. Система навчання ІМіК.

Компоненти системи навчання ІМіК.

Мета навчання ІМіК у ЗЗСО:

- підхід до визначення мети навчання ІМ як оволодіння культурою в чотирьох аспектах: практичному, освітньому, виховному, розвивальному;

- комплексна реалізація цілей у процесі навчання АМ у ЗЗСО.

Рівні володіння ІМіК. Мовний портфель. Мовна, мовленнєва, соціокультурна, навчально-стратегічна компетентності учня.

Компонентний склад змісту навчання. Зміст навчання ІМіКу ЗЗСО:

- різні точки зору на компоненти змісту;
- проблема відбору мовного й мовленнєвого матеріалу для комунікативно достатнього рівня володіння АМ учнями школи;
- проблема відбору комунікативних намірів і типових ситуацій спілкування для навчання усного мовлення.

Базові методичні категорії: принцип, метод, методична система, методичний прийом:

- окремі та спеціальні методичні принципи;
- загальнометодичні принципи;
- система принципів як стратегія навчання;
- методи навчання з позиції вчителя та з позиції учня;
- методичний прийом.

Засоби навчання ІМіКу ЗЗСО: їх типи, можливості використання на різних ступенях навчання. Технічні й нетехнічні засоби навчання. Проблема підручника і навчально-методичного комплексу (НМК) з ІМіК:

- підручник - основний засіб навчання АМ;
- проблема створення НМК з АМ: різні точки зору на НМК;
- необхідність створення альтернативних НМК для навчання АМ у ЗЗСО;
- врахування рідної мови учнів та національних традицій народу при створенні підручників з АМ;
- характер творчої діяльності вчителя при використанні НМК.

Використання технічних засобів зорової і слухової наочності на різних ступенях навчання ІМіК:

- види технічних засобів зорової і слухової наочності, мета їх використання на різних ступенях навчання ІМіК;
- правила щодо застосування цих технічних засобів.

Характеристика програми з ІМіК для ЗЗСО: структура, зміст, розподіл матеріалу:

- структура програми;
- характеристика пояснювальної записки програми;
- зміст навчального матеріалу, його розподіл по розділах.

Тема 3. Контроль у навчанні ІМіК.

Цілі, функції та види контролю. Особливості комунікативного контролю.

Організація і здійснення контролю на уроках АМ у ЗЗСО.

Об'єкти, цілі, види, форми контролю в основній і старшій школі.

12-бальна система оцінювання.

Тестовий контроль. Стандартизовані та нестандартизовані тести. Етапи розроблення і використання тесту, структура тестового завдання. Переваги і недоліки тестових форм контролю.

Тема 4. Психолінгвістичні засади формування ІКК. Система вправ.

Поняття «мова», «мовлення», «мовленнєва діяльність» (МД), «спілкування». Поняття «мовленнєва навичка» і «мовленнєве вміння». Якості мовленнєвої навички. Рецептивні та репродуктивні навички. Етапи формування навички. Основні уміння та навички мовлення.

Характеристика іншомовної МД, її продуктивних і рецептивних видів, компонентів, одиниць і фаз.

Вправа як засіб формування ІКК. Фазова структура вправи. Вправа і завдання.

Класифікація вправ. Критерії класифікації вправ. Типи і види вправ. Загальна система вправ, підсистеми та групи вправ.

Послідовність у виконанні вправ. Вимоги до вправ для формування мовленнєвих навичок і мовленнєвих умінь. Аналіз вправ НМК з АМ.

Тема 5. Методика формування іншомовної фонетичної компетентності. Основна школа. Старша школа.

Поняття іншомовної фонетичної компетентності (ІФК). Фонетична навичка. Фонетичні знання. Фонетична усвідомленість. Труднощі формування ІФК.

Мета і зміст навчання вимови у школі. Шкільний фонетичний мінімум. Етапи формування ІФК. Вправи і завдання для формування ІФК.

Ознайомлення з новими звуками АМ та автоматизація дій учнів з ними. Ознайомлення учнів з новими інтонаційними моделями (ІнМ) та автоматизація дій учнів з ними. Удосконалення слуховимовних навичок учнів на середньому і старшому ступенях навчання. Використання фонограми у навчанні вимови.

Тема 6. Методика формування іншомовної граматичної компетентності. Основна школа. Старша школа.

Поняття іншомовної граматичної компетентності (ІГК). Граматична навичка. Граматичні знання. Граматична усвідомленість. Труднощі формування ІГК.

Роль граматичних навичок у МД. Характеристики рецептивних і репродуктивних граматичних навичок. Активний і пасивний граматичний мінімуми. Граматична структура і зразок мовлення. Мовленнєва одиниця. Етапи формування граматичної навички.

Роль і місце граматики у навчанні АМ. Методика формування ІГК учнів на різних етапах.

Навчання граматики в основній і старшій школі:

- основна мета, завдання та специфіка навчання граматики в основній та старшій школі;
- роль знань граматики на цих ступенях навчання;
- підходи до відбору та організації граматичного матеріалу;
- типові граматичні вправи, їх цілі і режими виконання.

Тема 7. Методика формування іншомовної лексичної компетентності. Основна школа. Старша школа.

Поняття іншомовної лексичної компетентності (ІЛК). Лексична навичка. Лексичні знання. Лексична усвідомленість. Труднощі формування ІЛК.

Роль лексичних навичок у МД. Характеристики рецептивних і репродуктивних лексичних навичок. Активний, пасивний і потенціальний лексичний мінімуми.

• Мета і зміст навчання лексики на різних етапах. Ознайомлення учнів з новими лексичними одиницями (ЛО). Способи семантизації нових ЛО. Прийоми й засоби семантизації нових ЛО та презентації нового лексичного матеріалу з урахуванням рівня методичних труднощів їх засвоєння.

Автоматизація дій учнів з новими ЛО активного мінімуму. Автоматизація дій учнів для оволодіння пасивним та потенційним словниками.

Основні види лексичних вправ та їх використання в основній і старшій школі:

- цілі основних видів лексичних вправ і режими їх виконання;
- способи їх виконання на різних ступенях навчання.

3. Рекомендована література

Основна

1. Методика викладання англійської мови: навч.-метод. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / уклад. Холод І. В. Умань: Візаві, 2018. 65 с.
2. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
3. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов. 5–9 класи. Англійська мова. Німецька мова. Французька мова. Іспанська мова. 2017. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/programi-inozemni-movi-5-9-12.06.2017.pdf>
4. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов. 10–11 класи. Англійська мова. Німецька мова. Французька мова. Іспанська мова. 2018–2019. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf>
5. Практикум з методики навчання іноземних мов і культуру загальноосвітніх навчальних закладах: англ. мова, нім. мова, франц. мова, ісп. мова: навчальний посібник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за редакцією Ніколаєвої С. Ю. Ірпінь: Видавець Романенко Л. Л., 2016. 398 с.
6. Common European framework of reference for languages: learning, teaching, assessment. Companion volume with new descriptors. Provisional edition, Council of Europe, 2017. 230 p. URL: <https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors2018/1680787989>

Додаткова

1. Азимов Э. Г., Щукин А. Н. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). Москва: Издательство ИКАР, 2009. 448 с.
2. Бібліотечка журналу «Іноземні мови». Київ.
3. Вишневський О. І. Методика навчання іноземних мов: навчальний посібник. Київ: Знання, 2011. 206 с.
4. Гальскова Н. Д., Никитенко З. Н. Теория и практика обучения иностранным языкам: Начальная школа. Москва: Айрис-пресс, 2004. 240 с.
5. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранным языкам. Москва: Аркти-Глосса, 2000. 65 с.
6. Гальскова Н. Д. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика: учеб. пособие [для студ. лингв. ун:товифак. ин. яз. высш. пед. учеб. заведений]. 6-е изд., стер. Москва: Изд. центр «Академия», 2009. 336 с.
7. Иностранные языки в школе: научно-методический журнал. Москва.
8. Іноземні мови: науково-методичний журнал. Київ.
9. Іноземні мови: навчальні програми для загальноосвітніх та спеціалізованих навчальних закладів.
10. Книга вчителя іноземної мови: довідково-методичне видання / Упоряд. О. Я. Коваленко, І. П. Кудіна. Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. 240 с.
11. Колесникова И. Л., Долгина О. А. Англо-русский терминологический справочник по методике преподавания иностранных языков. Санкт-Петербург: Русско-Балтийский инф. центр «Блиц», 2001. 224 с.

12. Контрольні завдання з методики викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої та М. Т. Солов'я. Київ: Ленвіт, 2002. 356 с.
13. Коряковцева Н. Ф. Современная методика организации самостоятельной работы изучающих иностранный язык. Москва: АРКТИ, 2002. 176 с.
14. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти. 12-бальна система. Київ: Ленвіт, 2000. 126 с.
15. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник / кол. Авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2002. 328 с.
16. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Под ред. Е. С. Полат. Москва: Изд. центр «Академия», 2002. 272 с.
17. Педагогічна практика з методики викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої і В. В. Черниш. Київ: Ленвіт, 2003. 250 с.
18. Підручники і навчально-методичні комплекси з іноземних мов.
19. Практикум з методики викладання англійської мови у середніх навчальних закладах: посібник. Вид. 2-е, доп. і переробл. / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2004. 360 с.
20. Роман С. В. Методика навчання англійської мови у початковій школі. Київ: Ленвіт, 2005. 208 с.
21. Роман С. В. Планування та аналіз навчального процесу з іноземної мови у початковій школі. Горлівка: ГДППМ, 2003. 108 с.
22. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранным языкам. Москва: Просвещение, 2002. 239 с.
23. Структурно-логічні схеми і таблиці з методики викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах / укл. С. Ю. Ніколаєва. Київ: Ленвіт, 2004. 208 с.
24. Ярова О. Б. Інноваційні технології навчання іноземних мов. *Рідна школа*. 2006. № 6. С. 62–64.
25. Ярова О. Б. Мультимедійні засоби навчання в системі методичної підготовки вчителів англійської мови. *Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка*. Житомир, 2007. С. 72–77.
26. Ярова О. Б. Організація національного тестування з іноземних мов у школах ЄС. *Людина в мовному просторі: історична спадщина, проблеми, перспективи розвитку*: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Бердянськ, 12 травня 2020 р.). Бердянськ: БДПУ, 2020. С. 192–197.
27. Ярова О. Б. Психолого-педагогічні умови організації роботи в групах на заняттях з іноземної мови. *Педагогіка і психологія*: зб. наук. пр. Чернівці: ЧНУ, 2003. Вип. 181. С. 52–58.
28. Ярова О. Б. Тенденції розвитку іншомовної освіти в початковій школі Європейського Союзу. *Україна і світ: діалог мов та культур*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Київський національний лінгвістичний університет, 19–21 березня 2014 р.). Київ: КНЛУ, 2014. С. 142–143.

Інтернет-ресурси

Бібліотека БДПУ (www.bdpu.org/library)

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua>)

Ресурси для навчання англійської мови, архіви уроків (початкова, основна, старша школа):

<http://www.esl-library.com/index.cfm?PageId=1>

<http://www.teachingenglish.org.uk/try/teaching-kids>

<http://www.englishpage.com/>

<http://www.oup.com/elt/teachersclub/?cc=global>

<http://www.macmillanenglish.com/BlankTemplate.aspx?id=28164>

<http://www.onestopenglish.com/section.asp?sectionType=listsummary&catid=59454>

<http://www.teachingenglish.org.uk/>

<http://developingteachers.com/>

<http://www.teachingenglish.org.uk/try/resources/quizzes>

<http://freelanguage.org/>

Сценарії уроків та позакласних заходів з іноземних мов на фестивалі педагогічних ідей «Відкритий урок»:

<http://festival.1september.ru/subjects/10/?subject=10>

BBC LearningEnglish:

<http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/business/talkingbusiness/index.shtml>

<http://www.bbc.co.uk/ukrainian/learningenglish/>

Повнотекстові версії «Газети для тих, хто викладає та вивчає англійську мову»:

<http://eng.1september.ru/engarchive.php>

З досвіду навчання лексики, граматики, фонетики (англомовні матеріали):

<http://www.onestopenglish.com/section.asp?sectionType=listsummary&catid=58111>

<http://www.macmillandictionaries.com/resources/e-lessons/e-lessons.htm>

<http://www.teachingenglish.org.uk/try/links/pronunciation>

<http://www.teachingenglish.org.uk/try/links/Dictionaries-and-Encyclopedias>

<http://www.oup.com/elt/global/products/livinggrammar/>

4. Методи навчання: лекція, метод проблемного викладення матеріалу, евристична бесіда, дискусія, проєктний метод, професійно орієнтована гра.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен.

6. Система оцінювання.

Внутрішня університетська шкала оцінювання

Шкала оцінювання, що використовується в університеті	Шкала оцінювання ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)